

objektivní či subjektivní, sumativní či formativní. Systémy hodnocení, které jsou primárně sumativní, mohou být obzvláště užitečné pro účely zajištění určité kvality, odpovědnosti a ocenění učitelů, zatímco systémy hodnocení, které zahrnují formativní složku, se mohou dostat dál než je ujištění se o kvalitě výuky a pomoci učitelům dále rozvíjet jejich pedagogické postupy (Santiago a Benavides, 2009; Isoré, 2009). Z výzkumu navíc vyplývá, že je důležité, aby na systémy hodnocení a zpětné vazby bylo nahlíženo spíše jako na integrovanou složku školní kultury, než jako na doplněk k již existujícím systémům práce ve škole (Santiago a Benavides, 2009; Marshall, 2005).

Bez ohledu na konkrétní formu systému hodnocení a zpětné vazby je samozřejmě zásadní, aby byl systém hodnocení a zpětné vazby vnímán jako spravedlivý a precizní. Proto je důležité vyvíjet lepší nástroje, které by bylo možné v procesu hodnocení použít. Nejčastěji používaným hodnotícím nástrojem v zemích OECD je pozorování výuky ve třídě. V závislosti na kontextu však mohou být užitečné též rozhovory s učiteli, portfolia, která učitelé zpracují, a výsledky žáků (Wertzel a Strudler, 2006; Strudler a Wertzel, 2008; Jun a kol., 2007). Vzhledem k tomu, že role a odpovědnosti učitelů nabývají rozmanitých podob a vztahů, jeví se jako nejpřesnější a žádoucí sbírat informace o práci učitelů z více zdrojů (Danielson, 1996, 2007; Peterson, 2000; Marshall, 2005). Autoři nedávné zprávy zpracované v Austrálii (Jensen a Reichl, 2011) namítají, že chtějí-li školy zlepšit vyučování a učení, měly by používat alespoň čtyři z osmi metod, které byly vyhodnoceny jako nejefektivnější pro hodnocení a rozvíjení procesů vyučování a učení, včetně výkonů žáků a jejich hodnocení, vzájemných konzultací a spolupráce mezi učiteli, přímého pozorování výuky a učení ve třídě, průzkumů mezi žáky, průzkumů mezi rodiči, 360-ti stupňové zpětné vazby, sebehodnocení a pozorování externími subjekty. Tím, že budeme sbírat informace z více zdrojů, se můžeme též lépe vyvarovat udílení takového hodnocení, které není v souladu se soustavným hodnocením práce učitelů. Například výzkum provedený v jednom australském okrsku v roce 2003 odhadl, že ačkoliv výkon 99,85 % učitelů byl v posudcích ohodnocen jako „uspokojivý“, ředitelé uvedli, že odhadem až 30 % učitelů se se svým výkonem nacházelo buď pod průměrnou úrovní, nebo ji významně převyšovalo (Department of Education a Training, 2003). Rozdíl mezi oficiálním hodnocením práce učitelů a odhadem ředitelů nám ukazuje, že chceme-li sestavit užitečný nástroj pro zlepšování vyučovacích postupů ve třídě, je třeba se více zaměřit na přesnost a spolehlivost systémů hodnocení.

V závislosti na podobě systémů hodnocení a poskytování zpětné vazby může mít hodnocení významný dopad na různé složky profesního života učitelů, včetně školení a profesního vzdělávání, spokojenosti v zaměstnání a odměny za vykonanou práci. Z výzkumů vyplývá, že hodnocení, které obsahuje formativní složku, v rámci níž hodnotitelé učitelům poskytují konstruktivní zpětnou vazbu, může sehrát důležitou roli v profesním vzdělávání učitelů (OECD, 2005b; Shinkfield a Stufflebeam, 1996; Isoré, 2009). Aby taková zpětná vazba ovlivnila vyučovací postupy, musí být rozvinuta a kultivována návaznost mezi hodnocením výkonu a profesním vzděláváním (Osfer, 2006). Jak však bohužel ukazují výsledky šetření TALIS 2008, hodnocení učitelů a poskytování zpětné vazby bývá často pouze slabě navázáno na příležitosti pro profesní vzdělávání a příležitosti pro profesní vzdělávání učitelů a jejich rozvoj často nejsou přizpůsobeny jejich potřebám (OECD, 2009b). Účinný systém profesního vzdělávání, který je postavený na soustavném poskytování hodnocení a zpětné vazby, by měl identifikovat potřeby profesního vzdělávání učitelů, zvolit vhodný druh profesního vzdělávání a po čase zhodnotit jeho účinnost a dopad. Šetření TALIS 2008 přineslo důležité zjištění, že míra, do jaké je možné zpětnou vazbou podpořit změny v pracovních postupech učitelů, je ovlivněna specifičností hodnocení a zpětné vazby (OECD, 2009b). Školy, které si daly za cíl zajistit, aby hodnocení a zpětná vazba měly smysluplný dopad na vyučovací postupy ve třídě, proto mohou věnovat zvláštní pozornost tomu, aby systémy hodnocení byly navrženy s úmyslem poskytnout učitelům konkrétní zpětnou vazbu.